

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO -716820- I/12/MW/KJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 20.05.2013 r.

Pani
Barbara Kudrycka
Minister Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

ul. Wspólna 1/3
00 - 529 Warszawa

szanowna Pani Minister

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają kolejne skargi od osób zainteresowanych uczestnictwem w programie „Diamentowy Grant”. Skarżący wskazują iż ogłoszona przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego druga edycja tego programu zmienia w znaczący sposób dotychczasowe zasady uczestnictwa, ograniczając możliwość uczestniczenia w nim absolwentom studiów z lat ubiegłych. Zgodnie z opublikowanymi przez Ministerstwo zasadami program ten skierowany jest do:

- studentów studiów magisterskich, którzy w roku 2012 ukończyli trzeci rok studiów i nadal studiują (wymagane zaświadczenie z uczelni o ukończeniu w 2012 r. trzeciego roku studiów i ich kontynuacji);
- absolwentów studiów I stopnia, którzy ukończyli studia I stopnia w 2012 r. (wymagana kopia dyplomu wydanego w roku 2012);
- studentów studiów I stopnia kończących studia w semestrze zimowym 2012/2013 (kopię dyplomu należy dostarczyć do końca lutego 2013 r.).

Rzecznik otrzymał w tej sprawie stanowisko Departamentu Instrumentów Polityki Naukowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (pismo DPN.WKA.517.3.2013.ZOK z dnia 18 stycznia 2013 r.), w którym stwierdzono, iż otwarcie konkursu na osoby, które w momencie rozstrzygnięcia go mogą nie być już studentami (albo są tuż przed obroną pracy magisterskiej) „wypacza cel Programu”.

W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich wyjaśnienia te, w świetle postanowień ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, nie przekonują o zgodności podjętych w tej sprawie działań z przepisami prawa.

Przepis art. 187a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572) stanowi, że „wybitnie uzdolnieni absolwenci studiów licencjackich i inżynierskich oraz studenci po ukończeniu trzeciego roku jednolitych studiów magisterskich, łącznie nie więcej niż 100 osób, mogą w drodze konkursu, realizowanego w ramach programu ministra właściwego do spraw nauki "Diamentowy Grant", otrzymać środki na badania naukowe, finansowane ze środków przewidzianych w budżecie państwa na naukę". Przepis ten zawiera jasne kryteria podmiotowe i przedmiotowe, określające kto, w jakiej procedurze i na jakich warunkach może otrzymać środki na badania naukowe. Jak trafnie zauważają komentatorzy ustawy, ogólne unormowanie ustawowe nie zawiera ani odesłania do innych unormowań ani delegacji do wydania stosownego rozporządzenia wykonawczego (*Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, pod red. M. Pyter, Warszawa 2012, s. 935). Jak zauważają H. Izdebski oraz J. Zieliński (*Prawo o szkolnictwie wyższym. Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym. Komentarz do nowelizacji*, Warszawa 2011, s. 361), przedmiotowy przepis nie zawęża zakresu podmiotowego osób mogących ubiegać się o środki, a w szczególności „czy mogą to być osoby, które skończyły studia licencjackie lub inżynierskie przed np. dziesięciu lub więcej laty. Przepis takich absolwentów nie wyklucza m.in. poprzez posługiwanie się starszą terminologią <studia licencjackie i studia inżynierskie>, a nie - zgodnie z terminologią ugruntowaną przez ustawę z dnia 18 marca 2011 r. - <studia pierwszego stopnia>".

Mając powyższe na względzie należy podnieść uzasadnioną wątpliwość, czy w świetle ustawowej regulacji, nie przewidującej możliwości uszczegóławiania, uzupełniania, a tym bardziej modyfikowania, kryteriów ubiegania się o środki finansowe, określonych przez ustawodawcę minister, jako organ wykonawczy, może formułować w warunkach konkursowych nie stanowiących źródła powszechnie obowiązującego prawa takie wymagania, które wprowadzają ograniczenia podmiotowe w stosunku do kręgu osób uprawnionych określonego przepisami ustawy. Zwrócić należy bowiem uwagę, że Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał (m.in. w wyroku z dnia 19 lutego 2002 r., sygn. akt U 3/01), że „ w tej specyficznej materii, którą stanowi unormowanie wolności i praw

człowieka i obywatela, przewidziane konieczne lub choćby tylko dozwolone przez konstytucję unormowanie ustawowe cechować musi zupełność. W żadnym przypadku, w sytuacji sporu pomiędzy jednostką a organem władzy publicznej o zakres czy sposób korzystania z wolności i praw, podstawa prawna rozstrzygnięcia tego sporu nie może być oderwana od unormowania konstytucyjnego, ani mieć rangi niższej od ustawy". W niniejszej sytuacji ustawodawca wykreował normę zupełną, określającą kryteria ubiegania się o środki na badania naukowe, które nie powinny być decyzją władzy wykonawczej modyfikowane, nawet jeśli są to działania racjonalnie uzasadnione, gdyż stanowiłoby to wkroczenie w sferę zarezerwowaną dla parlamentu.

Celem programu jest, co podkreśla Ministerstwo, skrócenie ścieżki kariery naukowej poprzez stworzenie warunków do wcześniejszego (szybszego) przygotowania pracy doktorskiej. Na skutek ogłoszenia przez Ministra kryteriów, które ograniczyły zakres podmiotowy osób kwalifikujących się do uzyskania środków, pokrzywdzenia czują się absolwenci z lat ubiegłych, dla których Program „Diamentowy Grant” stał się niedostępny.

Biorąc powyższe pod uwagę, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 z ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Panią Minister o ustosunkowanie się do przedstawionej sprawy i przedstawienie Rzecznikowi niezbędnych wyjaśnień.

Z przyczynienia
Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich